TARTU ÜLIKOOL · UNIVERSITAS TARTUENSIS · 1632
40 p d.
A-35987

Hind 12 kop.

Rinaldo Rinaldini.

2
91111

„Ei, Altawerde, minul ei ole seda tahtmist; mis ma ütelnud olen, on tõsi: Rinaldo on ja peab Teile surnud olema!" wastas Lodowiko.

„Peab meile surnud olema? Kuidas pean ma seda mõistma?" jõnas Altawerde.

„Mina ei taha Teid kauemaks kahewahele jätta," hüüdis Lodowiko aga kohe wahele.

„Siin lugege seda kirja, mis ma just enne Teie tulekut sain."

Altawerde wõttis Rinaldini kirja wastu.

Tema silmad oliwad niisteks löönud, kui ta kirja jälle tagasi andis.

„Noh, Altawerde, kas mul ei ole õigus?" küsis Lodowiko tõsiselt. „Mina andsin Teile seda kirja sellepärast lugeda, et pealikut nõnsama hästi tunnete kui minagi. Teie saate tema palwet täitma ja seltsimeestele sõnumit wiima, et Rinaldo surnud on. Mis Teil edaspidi mõttes on teha, seda ei tea ma igatahes küll mitte. Aga mina annaksin sellegi poolest küll nõu, röövli elu maha jätta ja pealiku eesmärgi järele teha.

Altawerde wahtis kaua mõtetes oma ette.

„Nõnda siis Amerikas — awalikus wõitluses wabaduse eest — wõitleb meie pealik?" ümises ta wiimaks pead tõtes.

„Tahate tema järele minna, Altawerde?" küsis korraga Gaudi, kes seni waikinud oli.

Altawerde kohkus.

„Kes ütleb seda?" küsis ta äritult.

„See oli ainult minu silmapilkline mõte, minu wana sõber!" wastas Gaudi.

„Üks näpunäide minule, signor!" andis röövel wastu.

Tekkis pikkem waheaeg.

„On Teil weel palju seltsimehi?" lõpetas Lodowiko waikimist.

„Mehi küllalt, kuid mitte Rinaldini koolist," wastas Altawerde kiirelt ja pöristas sõrmedega laua peal.

„Kes on wanadest weel järel?" küsis Lodowiko, see ennine seltsimees.

„Üksnes kuus. Teised on surnud ehk wangis!" oli wastuseks.

„Altawerde, minge tagasi — ja lahkuge ühes endiste seltsimeestega. Soowite Teie, ehk on Teil raha wõi muud abi waja, mina tahan Teid heameelega awitada, et Teile üht paremat tulewikku awada!" algas Lodowiko. „Ja kui Teie mitte ei tea, kuhu minna, siis tulge siia, siit leiate küllalt auusat teenistust, kui aga soowite!"

TRÜ Raamatukogu

„Grahw, wötke minu palawamat tänu sönumi, kui ka hea soowimise eest wastu — mina arwan, meie läheme pealikule järele!" wastas Altawerde ja töusis püsti.

„Teie tahate tõesti Amerita sõita?"

„Mina usun, see saab sündima!" naeratas röövel, kätt jumalaga jätmiseks ulatades.

„Tehke seda, Altawerde!" hüüdis Gaudi ja surus röövli kätt.

„Ja kui Teie Rinaldot leiate, siis jutustage temale meist ja ütelge temale, et meie igapäew tema peale mõtleme ja et oma õnne eest üksnes temale tänu wõlgneme. Kannatage ometi weel üks tund, et ma Teid meie perekonnaga — —"

„Ei, ei, signor," hüüdis röövel ruttu wahele, „mitte Teie perekonda, see ei ole minule kohane ja Teie wäikesed lapsed saaksiwad ilmaasjata wana kareda mehe ees hirmu tundma. Pealik peab kuulda saama, et Teie õnnelikud olete. Mina olen ju seda Teie suust kuulnud ja sellest on küllalt!"

Röövel ei annud järele, ehk küll mõlemad mehed igate wiisi teda weel püüdsiwad eneste juures pidada — ta tõttas minema!

Tund aega peale seda istus Lodowiko kirjutuselaua taga ja kirjutas.

Kirjad kandsiwad Prints Nikanori ja Rinaldo adressisid.

* * *

Heledalt leegitses tuluke ja küpsetud liha lõhn lautas ennast õhus laiali.

See oli Rinaldini röövliseltskonna suur wahituli, mille peal õhtueinet walmistati.

Kõik oliwad endid tule ümber kogunud ja könelesiwad piibu-nosusid suitsetades, päewastest sündmustest.

Öö tõutas imekenaks jäeda.

Pehme, soe tuul höljus läbi õhu ja kuu waatas omas hõbehiilguses, milliardide tähtete keskelt, õieti rahulikult ja naeratades alla maa peale.

Eine oli walmis ja praegu tahtsiwad röövlid oma nälga kustutama hakata, kui korraga signali wile kõlas.

Kohe kargasiwad kõik, ühest hoobist, jalule ja ühest wäiksest telgist astus Tsinthio wälja.

Jälle kõlas sesama wile, kuid pisut teist wiisi.

„Aha, sõbrad tulewad," ümisesiwad röövlid.

„Ehk tuleb kogunt pealik!" hüüdis üks wali hääl.

Need sõnad tõiwad meeste sekka elu.

„Pealik, pealik!" kõlas läbisegamini.

Tsinthio manitses korrapidamisele.

Kohe jäi kõik waikseks.

„See on emblumb, kas Altawerde wõi meie suur pealik,“ hüüdis ta.

„Pidage endid rahulikult, kui tema peale head mõju awaldada tahate!“

Rööwlid kuulsiwad sõna.

Pea ilmusiwad kaks meest.

See oli Altawerde ühe rööwli saatel.

Nii uudishimulised kui rööwlid ka oliwad, ei julgenud nad siiski küsida, miks Altawerde üksi tuli.

See leihwitas ainult kübarat seltsimeeste poole terwituseks ja astus kiirel sammul Tsinthio juure.

„Tule telki,“ ütles Altawerde sellele ja tõmbas teda enesega kaasa.

Imestades waatsiwad rööwlid neile järele, jäiwad aga rahulikult seisma, kuni üks wanadest seltsimeestest hõikatust tegi ja riast wälja astus.

Nüüd läksiwad kõik laiali. Selle asemel aga et õhtueine juure tagasi pöörata, astusiwad nad nende meeste järele, kes selle telgi poole tungisiwad, kuhu mõlemad juhatajad sisseastunud oliwad.

Siin seisiwad nad üksikudes salkades ja sõsistasiwad elawalt üks teisega.

Altawerde oli juba oma teekonna tagajärge jutustanud ja ta lisas nüüd juure:

„Mis arwad sa nüüd, Tsinthio, kas anname nüüd kõigile asja õigest seisukorrast teadust, wõi lähme üksi?“

„Weel ei ole ma ju sinule awaldanud, kas sinuga nõuus olen ja, õigust ütelda, seltsimeestest lahkumine sünnitab, minule kibedat walu.“

„Siis tee, mis tahad, mina aga olen kindlaste otsustanud: Mina lähen Ameerika, ja kui ma ka üksi minema peaksin.

„Pea, sõber, seda ei saa küll mitte sündima! Kui sina pealiku juure läbed, olen mina ka seal ja igatahes ka meie tublid wanad seltsimehed. Kuid wäljas näitawad seltsimehed rahutumaks saanud. Wõtame enne õhtueinet, pärast wõime ju edasi arutada,“ sõnas Tsinthio.

„Aga mehed tahawad ometi teada saada, kus pealik on. Pean ma neile tema surma saamist kuulutama, wõi pean ma weel — — “

„Wötame enne einet, küllap siis jõuab.

„Aga mis arwad sa lahkumisest?" küsis Altawerde.

„Sellega saame homme walmis. Las' mind weel üks öö seda mõtet haududa, hommiku saab kõik selge olema!" otsustas Tsinthio, millega ka Altawerde wiimaks nõusse heiteis.

Nad astusiwad nüüd jälle mõlemad wälja ja Tsinthio andis eine wõtmiseks käsku.

Peale söömist saab Altawerde teile oma teekonna üle lähemaid teateid andma," lisas ta juure.

Wanad seltsimehed tungisiwad aga Altawerde ümber ja ei suutnud endid mitte pidada, et mitte pealiku üle järel-pärida.

Altawerde aga tröõstis neid sellega, et peale õhtueinet kõik kuulda saawad.

See oli küll see kõige waiksem söömaaeg, mida rööwlid üleüldse pidanud. Põnewus, mis nad küll kuulda peakiwad saama, hoidis nende keeli kõidikutes ja üksnes harwa oli tasast sõstnat laua ääres kuulda.

Wiimaks oli ometi einewõtmine lõpetud, ning Altawerde tõusis üles ja andis märku, et ta kõneleda tahab.

Kohe tekkis sügaw waikus.

Kuidas imestasiwad aga nad, kui kuulma pidawad et asjatalt pealiku peale ootanud oliwad, kuna see ühe kakeluse juures, kus teda wangi tahetud wõtta, langenud olla.

Kui ka küll suurem hulk rööwleid sellest põrutud sai, siiski läks see kurw sõnum Rinaldini wana seltsimeeste südamest nii wägewalt läbi, et nendel wana habenikudel wägise pisarad silmi tungisiwad ja nad endid sealt salaja eemale poetasiwad, et oma walu ja liigutust seltsimeeste eest warjata.

Altawerde ei rääkinud enam edasi, waid käskis seltsimehi homseni oodata.

Jällenägdmise tund, mille wastu nad juba nii ammu röömsalt walmistanud oliwad, oli neile kõigile üheks sügawa kurwastuse tunniks saanud ja pea walitses haua waikus laagris.

Üksnes Altawerde telkis oli weel elaw.

Ükshaawal oliwad wanad seltsimehed tema juure hiilinud ja istusiwad nüüd seal juures põnewuses, sest et ta neile weel enam oli lubanud pealikust rääkida.

Tsinthio oli niisama siin.

Kõigega kokku oli neid kuus meest.

„Lapsed," algas nüüd Altawerde, „see, mis ma teile nüüd ütlen, on üksnes teie kõrwade jäuks. Teie saate imestanud olema ja teie kurwastus röömuks muutma — —"

„Tema elab — pealik elab — eks ju?“ hüüdsiwad nad peaaegu kui ühest suust.

„Tema elab!“ sönas Altawerde. „Tema tahab aga meile surnud olla. Kuid kuulge parem tema oma sönu.“

Nende sönadega tömmas ta übe paberi taskust ja köneles edasi. „Selle ärakirja tema kirjast sain ma enne oma äraſöitu Neapelist grahw Fernata käest ja seda tahan ma nüüd ette lugeda.“

Iseäralikkude tundmustega kuulatasiwad nüüd röövlid oma endise pealiku kirja lugemist ja kui Altawerde löpetanud oli, hüüdsiwad nad:

„Meie läheme Amerika ja otsime pealiku ülesse!“

Naeratades pööras Altawerde Tsinthio poole ja tähendas: Kas mul ei olnud öigus?“

Nüüd tehti otsuseks reisu ette wötta, niisama ka seda, et seltskond lahku peab minema.

Järgmisel hommikul lasi Altawerde meheid weel kord kokku astuda ja kuulutas neile, et nad otsustanud on seltskonda lahutada.

Kuid see sönum awaldas teist möju, kui nad ootanud oliwad.

Röövlid ei tahtnud ekotsa sellest midagi teada ja alles siis, kui Altawerde ja Tsinthio neile täie tösidusega kuulutasiwad et nad weel täna mägestikust lahkuda tahawad ja neile täit woli andis edespidist elu oma tahtmise järele sisse seada, alandasiwad endid selle alla.

Köik pidiwad wandega töutama et ükski Rinaldo Rinaldini nime omale ei tohi wötta, kui nad seda elu weel edasi pidada peaksiwad tahtma.

„Seltskonna warandus sai ühetasa ära jäutud, millele üleüldine jumalaga jätmine järgnes.

Köikide näud awaldasiwad elawalt suurt imestust, kui nad nönda palju raha saiwad.

Altawerde tarwitas seda juhtumist ja pani neile südame peale, et neil nüüd abinöud auusa elu algamiseks käepärast olla ja et nad köik parem röövli elu maha peaksiwad jätma.

Köne awaldas suurt möju ja enam jagu röövleid töutasiwad ümber pöörata.

Lahkumine pidi kohe sündima ja laagri plats sai aegamöda ikka enam tühjemaks.

Wiimaks jäiwad sinna köigist kuus meest.

Selle seltskonna lahkuminekuga kadus see köige wapram ja kuulsam röövlipealik Italiast ja keegi ei teadnud kindlaste, mis Rinaldo Rinaldinist saanud oli, mis surma ta suri.

Kaheteistkümnes peatükk.

Wanad tuttawad.

Jälle on hulk aastaid wiimastest sündmustest saadik möödalainud ja meie lähineme endi jutu lõpule.

Korsika saar on see, mis meie juttu lõpu waateplatsiks saab olema.

Meie wiime lugeja wanade tuttawade juure.

Seal see kena suwemaja on see kuhu meie sissesastuda mõtleme.

Kuid see tore aed, mis suwemaja ümber piirab, on nii meelitaw, et meie temast mööda minna ei suuda.

Meie astume läbi wärawa aeda ja sammume warjurikkaste puude all edasi.

Seal, korraga jäeb meie jalg seisatama. Meie seisame ühe suure lehtmaja ees, mida puude kokkukaswanud ladwad sünnitanud ja kuulame sammusid.

Kuhu peame meie nüüd warju pugema?

Tühi asi, kirjanikul on kõik wõimalik!"

Meie teeme ennast nägemataks, ja oleme filmapilt inimeste filmist kadunud.

Nüüd wõime jälle oma armastud lugijale kõik truuilt kirjeldada, mis näeme! —

Ühe umbes kolmekümne aastase naesterahwa käe alt kinni hoides sammub meie poole üks noormees, keda nähes meie röömsasse ärewusesse sattume.

Tema sarnadus ühe wana tuttawaga on liig filmatorkaw

Ikka uuriwamalt waatab meie film. Nüüd wiibib ta naesterahwa peal.

Tõesti, ka siin leiame ühe wana tattawa.

Lühidelt ja selgelt, Violanta käekõrwal sammub Rinaldo ja Aurelie poeg nimetud Flewius Nikanor.

Et armastud lugejad mitte kauem teadmatauses wiibida lasta, kuulutama temale, et meie prints Nikanori — jällegi ühe wana tuttawa — moa peal wiibime.

Noormees on ilusa näujumega ja tugewa kehaehitusega — Otsekui oma isa suust kukkunud on see Flewius Nikanor.

Aga ka Wiolanta on palju enese kasuks muutunud. Ta on päriselt kena meeldiw naesterahwas ja julgesti wöib teda kümme aastad noorema's pidada.

Mölemad jalutajad astuwad lehtmajasse.

„Aga, tädi Violanta, kuidas sa ometi köik nii ärateada wöid: Sinul on täielik öigus. siia lehtmajasse, lasub juba kauemat aega üks küsimus rängalt südame peal ja ma pean sellest ometi kord wabaks saama," sönas noormees, kuna nad ühe pingi peale istet wötkiwad.

„Wöi otse südame peal siis lasub sul see küsimus," naeratas Violanta. „Ma aimasin juba ette, et sinu küsimistel enam otsa ega haru ei saa olema; aga et sinu süda seal juures märgus seisaks, see tuleb minule küll wotamatalt. Kas ei tee mitte sinu uus ratsahobune, see metsik loom, sinule nii suurt südame walu?"

„Ära pilka, tädi, see on hoopis teine asi," söna noormees tösise healega.

See hääleköla ehmatas Violantat. Kartlikult löi ta silmad Flewiuse peale.

Kuid see oli silmad maha löönud ja joonistas oma ratsapiitsaga köiksugu wigurisi liiwa peale.

Violanta tösis püsti.

„Ei, ei, tädi, jäe weel siia!" hüüdis noormees hägedalt ja tema hääl kölas nüüd kounis käskiwalt.

„Mina ei ihalda sinu südame saladusi mitte teada saada minu armas Flewius, sinal on minu kohta liig tösine nägu ees," sönas naesterahwas.

„Ja, ja, nönda ütlete teie köik, kui mina sellest asjast kölema hakkan," hüüdis noormees pahandatult. „Ema waikib, wanaema waikib, wanaisa waikib ja ka sina waikid — Aga nüüd tahan ma ometi kord selget teadust saada!"

Violanta ehmatas selle kalgi, wihase hääle üle, millega Flewius neid weimaseid sönu ütles. Ta astus ühe sammu edasi.

Aga kähku haaras noormees tema käest kinni ja sönas paluwa häälega: „Anna mulle andeks, tädike, ma tahan rahuliseks jäeda! Aga waata, kui ma selle peale mötlen, et minu waene isa kaksikwöitlusel sähärdusel pettuse kombel langema pidi, siis hakkab minul weri sees keema ja mässama, oksekui oleks minul püha öigus teie käest selle alatuma mehikese nime pärida, et oma isa eest temale kätte tasuda. Tädike, tädike, ära pögene minu eest, ära pögene minu eest, ära karda minu metsikut olekut, mina ei wöi ju sinna midagi parata, see on ju minu isa

pärandus, nagu teie kõik ütlete — aga ma palun sind: Nimeta mule selle — selle minu isa — mõrtsuka — nime!"

Nüüd käis Violanta kehast kramplik tuksatus läbi ja kiirelt wajutas ta käe hägedalt tuksuwa südame peale.

„Tädike, ma palun sind — — --

„Flewius" — hüüdis Violanta — „minu käest ei saa sa iial selle mehe nime teada, kes sinu isa peab surmanud olema, sest ma ei tea isegi seda!"

Imestanult kargas noormees ülesse.

„Kudas, tädi, sa ei tunne siis seda meest?"

„Ei!"

„Aga tädi!"

„Kuule mind, Flewius" — köneles Violanta edasi — „Sa tead et mõne aasta eest meie Neapeli sõbrad meile teadustaswad, et prints mitte langenud ei ole waid Amerikasse põgenud olla."

„Seda mina ei usu, tädi!"

„Aga mikspärust mitte?"

„Et ta siis juba ammugi meie juures oleks! Wanaisa kuulas ju kohe järele, aga mis sai ta wastuseks?"

Violanta waikis.

„Ühtki wastust ei saanud ta!" hüüdis Flewius.

Prints wõttis wõitlusest osa, Flewius, kas ta ei wõinud mitte wõitluses langeda?" sõnas Violanta.

„Siis oleks selle üle ikkagi sõnum siia jõudnud," wastas noormees.

„Aga wanaisa on selles arwamises ja tema peab ometi parem teadma kui meie," waidles Violanta.

Nüüd waikis Flewius.

Kas ta tunnistas ennast lõõduks?

Tema nägu ei awaldanud küll mitte seda.

„Mina ei usu seda!" ümises ta wiimaks.

„Siis ei wõi mina sind awitada! Kuid rüütel Leonardi ütles ometi ka, et ta sinu isa Sitsiliias näinud olla."

„See oli aga üksnes rüütli tume arwamine, mida ma juba koguni uskuda ei wõi!" sõnas Flewius.

„Sina oled üks uskmata Toomas!" ütles Violanta tõsiselt.

„Wõib olla! Aga mina ei jäta seda lootust mitte maha, et ükskord ikka selle saladuse taha jõuan, mis minu isa kadumist ümbritseb!"

„Flewius, minu armas Flewius, mina palun sind, kihuta need mõtted omal peast. Mõtle oma isa, kui haudas puhkaja

peale, ja ära tee mitte asjadega tegemisi, milledel ühtegi põhja all ei ole. Ma leiaksin seda palju loomulikuma olema, kui sa isat elusalt jällenäha loodaksid," sõnas nüüd Violanta waikse häälega.

Flewius tundis ennast niisama nendest sõnadest liigutud olema, ta wöttis tädi käest kinni ja ütles:

„Südamest armas tädi, ära ole mitte pahane, aga mina ei ole enam ju laps ja tunnen nüüd selgesti, et minu isa isiku üle üks saladus walitseb, mis seni minu eest warjul on hoitud. Minu isa peab üks tubli, wapper sõjamees olema olnud, kartmata ja hirmu tundmata; kudas seda mõista, et ta, kui ta nüüd weel elus oleks, mitte oma perekonna juurde ei tuleks. Minu emal on alati pisarad silmis, kui ma isast räägin ja üksnes ohkamisi saan ma wastuseks. Niisama teewad ka wanaisa ja ema. Tädike, ma olen omale kindlalt ette wötnud wälja maailma minna — — —"

„Jumala pärast, Flewius, jäta need mötted! Sina teeksid ema kole õnnetumaks, kui nende möttede juure jäed!" hüüdis Violanta kohkunult.

„Noh, siis tahan ma selgust saada!" hüüdis noormees hägedalt. „Üksnes selle tingimisega heidaksin ma alla!"

„Flewius, kannata ometi weel mõni aeg! Meie wõime ju igapäew Amerikast sõnumit saada."

„Seda on küll waewalt loota!"

„Aga siiski, siiski, Mina tahan siuule weel tähendada, et prints weel kord Amerikasse kirjutas ja sinu isa üleskutsus eestulewast sõjast Korsikas osa wõtma!"

Noormees wahtis oma ette maha.

„Siis saaksin mina tema kõrwal wõitlema!" ümises ta.

„Ja muidugi, Flewius, seda sa ka saad. Sellepärast palun ma sind, jäta need unistused ja kannata weel mõni aeg!" palus Violanta.

„Tädike, mina saan sinu soowi täitma, nagu kunagi. Aga kui ma ilma isata sõjast osa pean wõtma ja terwena tagasi tulen, siis, tädike, tohin ma nõuuda, et seda saladust minule awaldataks!" sõnas Flewius tõsiselt.

„Mina et tea mitte, mis sa nõuad. Sa oled kuulnud, mis sinu isaga on juhtunud, mõnda muud ei wõi sinule õõldud olla."

Flewius tõmbas otsaesise kortsu.

„Ka sina, tädike oled selles asjas niisama tagasihoidlik, kui teisedki; Kuid ma saan weel kannatama, nii kaua kui ütelnud olen. Siis aga tean ma, mis teen!"

Nende sõnadega tõusis noormees üles.

Violanta tahtis praegu wastata, nägi aga prints Nikanori abikaasat, endist eestseisjannat Frantsiskat, Aurelie käekõrwal ligemal tulema.

„Ema tuleb!" hüüdis ta.

Flewius tõttas kohe naesterahwastele wastu.

„Jälle nii ükst, minu poeg?" küsis Aurelie.

„Mina ei ole mitte ükst, emake, tädike Violanta oli minuga!" wastas Flewius ema kätt suudledes.

Wahe peal tuli Violanta sinna.

„Teie mõlemad olete ju lahkumata," naeratas printsessin Frantsitska. „Mina usun, Flewius ei hoolils meie surmast suuremat midagi, kui aga tädi Violanta temale järele jäeks!"

„Aga, wanaemake!" sõnas noormees, „see ei ole ju koguni nõnda! Sa tead ju, et ma teid kõiki nii lõpmata armastan, kuid tädike Violanta räägib minuga ometi rohkem isast, kuna teie — — —"

„Ah, mis ta siis sulle on jutustanud!" hüüdis Aurelie kiirelt

Jutustanud ei ole ta minule midagi! Sest kui ma awalikku wastust tema käest nõuan, siis pöörleb ta selle eest niisama ära nagu ema ja wanaemagi; aga tema räägib ometi wähemast minuga!"

Aurelie õhkas.

„Armas poeg, sina teed oma umbusaldusega minule tõsist südame walu. Kas ema sõnal ei ole sinu kohta siis midagi tähendust? Arwad sa et ma oma lõbuks wõi koguni tühja tuju pärast suule ette luiskan?" sõnas Aurelie tõsiselt.

„Wabanda mind, emake, sina ütled mulle alati nii wähe. Minu peasoow on aga hästi palju käest teada saada," sõnas Flewius.

„Ma palun sind, minu poeg, ära piina mind alatasa. See on Jumala tahtmine olnud, et mina abikaasat ja sina isa kautama oled pidanud. Tema meelewalla all seisab see ka, kas meie teda weel kord näha saame?" sõnas Aurelie tõsiselt.

„See on nimelt see, mis ma mitte ei mõista," sõnas noormees.

Jälle tõusis Aurelie rinnust tasane arglik õhkamine.

„Jäta kord juba seda, Flewius!" palus ta.

„Ikka see wana laul!" ümises Flewius ja waikis siis.

„Meie saame weel täna küla'isi, nagu onu ütles," pööras Aurelie ennast Violanta poole.

„Sooh, kas wastus on tagasi jöndnud?"

„Igatahes! — Mina kuulsin üksnes, et rüütel Leonardi tuleb!"

„Rüütel Leonardi tuleb!" hüüdis Flewius röömustatult. — „Oh, siis ruttan ma kohe tagasi, mina pean teda wastu wötma! Rüüd saab ometi jälle tubli möega mehega wöidelda. Minu mõek on nii kui nii juba kaua aega tuppes puhkanud ja ma kardan, et rüütli ees wiimaks häbisse jäen. Jällenägemiseni!"

Noormees töttas minema.

„Isa keew weri!" öhkas Aurelie. „Taewane Jumal kaitsegu teda eksiteede eest!"

Nende sönade järele istusiwad need kolm naesterahwast lehtmaja pingi peale.

„See on ikka see wana laul, Aurelie. Flewius tahab tingimata oma isast rohkem teada saada, kui meie temale ütelnud oleme," tähendas Violanta.

„Minu Jumal, see on üks kole piin!" öhkas Aurelie.

„Ja siiski ei wöi ma seda selle nooremehele pahaks panna, kui ta seda nöuab," rääkis Frantsiska sinna wahele. „Meie peame printsiga rääkima, üks tee peab leitud saama."

„Rinaldo on surnud!" öhkas Aurelie.

„Selle üle ei tea meie weel midagi kindlaste. Rüütli Leonardi kirjade järele peab ta aga weel elus wiibima. Mina loodan, et ta weel Amerikas on," sönas Violanta.

„See on ka minu arwamine." tähendas Frantsiska.

„Ja mis kinnitab sinus seda arwamist?" küsis Aurelie.

„Mina tulin selleks siia, et sinule üht sönumit kuulutada, mis minu äbikaasa täna sai," algas Frantsiska.

Mölemad naesterahwad jäiwad kuulatama.

„Minu mees on kirja saanud kellegi grahw Gastiglino käest Romast ja — —"

„Gastiglino? Minu Jumal, nönda nimetas ta ennast ju!" hüüdis Aurelie ärewalt.

Frantsiska nokutas peaga.

„See grahw on Amerikast tagasi tulnud — —"

Aurelie suust kölas nörk karjatus ja ta haras Frantsiska käewarrest kinni.

„Rahusta ennast, Aurelie, see on üks hea sönum, mis mul sulle teatada on," köneles Frantsiska edasi. — „See grahw Gastiglino on Rinaldot näinud ja temaga rääkinud."

See sönum möjus Aurelie peale sedawört, et ta hääletumalt maha langes.

Kuid Frantsiska sai weel õigel ajal temast kinni hakkata ja tõmmas teda oma rinna najale.

See oli kerge minestus, mis warsti mööda läks.

„Edasi, edasi, emake!“ hüüdis Aurelie.

„Minul ei ole enam muud juure lisada, kui et grahw meile lubas külalisteks tulla ja lähemaid teateid suusõnalanda,“ wastas Frantsiska, kuna pisarad tema häält lämmastada ähwardasiwad.

„Taewane Jumal, tema elab! Kas ta ka teab, et meie weel elus oleme?“ hüüdis Aurelie.

„Sellest ei ole kirjas sõnagi. Grahw nimetab ainult, et tal oma eluõnne eest üksnes Rinaldole tänu wõlgu on ja et see teda südamlikult rõõmustanud on, et ta oma heategijat sähärduses hiilgawas ja auusas seisukorras leidnud on.“

„Ah, siis peab ta küll kõrgele tõusnud olema!“ hüüdis Violanta hiilgawil silmil.

Aurelie istus aga, käed risti pandud, waikselt seal ja wahtis oma ette maha.

Wiimaks hüüdis ta:

„Ja millal tuleb grahw?“

„Tema wõib juba lähemal päewadel siin olla, kirja on ta üksnes ühe päewa enne oma äraõõitu ära saatnud!“ wastas Frantsiska.

Flewius oli printsi lossist eest leionud.

Aga kudas nägi ta wälja'?

Kirjutuse laua ees tugitooli peal istus see wanake. Tema ees laua peal oli üks awatud kiri ja pisarad woolasiwad temal wahetpidamata üle palgede.

Flewius kohkus ja tahtis tagasi astuda.

Kuid prints waatas pisarsilmil nii lahke pilguga tema peale, et ta arglikult lähemale astus.

„Wanaisake, sul on küll raske kurwastus olnud?“ sõnastas ta.

„Ja, ja, minu poeg, minul on ränk kurwastus olnud — kuid nüüd on ta mõõdas. Need pisarad, mis praegu minu silmist woolawad, on rõõmu pisarast!“

Nende sõnadega tõmmas ta noore mehe ligi ja wajutas teda südame wastu.

„Kus on sinu ema?“ algas ta lahkelt.

„Aedas, wanaisake!“

„Siis tule, meie tahame tema juure ruttata, et ka tema mitte ühte minutit kauem ilma selle rõõmusõnumita ei wiibiks—“

Nende sõnadega tõusis wanake üles ja wõttis selle kirja oma kätte.

Kuid korraga waatas ta oma poja-poja peale ja mõtles ühe filmapilgu järele.

„See on parem, Flewius, kui oma ema ja minu abikaasa minu juure kutsuksid!“ sõnas ta.

„Kas tädi ka?“ küsis Flewius.

„Muidugi!“

Noormees pööras minema.

„Oota weel üks filmapilk, Flewius. Ka sinule on see sõnum tähtjas ja saab sulle suurt röömu walmistama. Minul on naesterahwastega weel mõndagi rääkida ja sellepärast annan sulle parem seda praegu teada. Tule siia, minu armastud poeg!“

Flewius astus lähemale.

Prints istus jälle wana paika, tõmmas nooremehe oma ligi ja ütles:

„Flewius, sina saad oma isa jälle nägema!“

Noormees punastas üleni.

„Oma isa?“ kogeles ta.

„Ja, ja, minu õnnetu poeg elab — elab Amerikas ja on nüüd juba teel siia!“ wastas prints.

„Ja see kiri?“ küsis ärtud noormees wärisewa häälega.

„See kiri kuulutab minule seda röömustawad sõnumit!“ wastas prints wiiwitades.

„On see minu isalt?“

„Ei, waid grahw Gastiglinolt, kes sinu isaga Amerikas on kokku puutuud, ja kes nüsama ka teel siia on,“ wastas prints.

Flewius tahtis nüüd käbu wälja tõmata.

„Weel midagi, minu poeg. Mina ootan iga filmapilk rüütel Leonardid. Kas sina ei soowiks mitte temale wastu ratsutada ja teda seni wastu wõtta, kuni mina naesterahwastele seda sõnumit teatan?“

„Muidugi, wanaisake! Aga pean ma emale —“

„Ei, ei, minu poeg. ära naesterahwastele ühtki sõna ütle. Mina pean ettewaatlikult seda sõnumit neile teada andma!“ hüüdis prints kiirelt wahele.

Nüüd tõmas Flewius wälja.

„Issand Jumal, mina ei wõinud ju temale kirja sisu awaldada!“ sosistas prints ja tuetas ennast jälle tooli peale seljakile,

Flewius aga tõttas pooljooksul lehtmaja poole.

„Emake, wanaemake, tädike, teie peate kõik wanaisa juure minema, aga öige ruttu, temal on teile röömust sönumit teadustada!“ hüüdis ta üliönneliku näuga.

Siis töttas ta jälle wastust ootamata edasi.

Pea istus ta uhkelt ja kindlalt sadulas ja kihutas mööda maanteed edasi,

Naesterahwad läksiwad lossi poole.

Prints tõusis istumast ja astus neile wastu,

Aureli langes tema kätte wahele.

Frantsiska saatis printsile tähendusrikka pilgu.

„Noh, Aurelie, sa tead ometi, et meil ometi wiimaks selle pikka, pikka öö järele koit on tõusma hakkanud,“ ütles ta örnalt nutwa naesterahwale ja talutas teda sohwa juure, kuhu ka teised naesterahwad issusiwad.

Ka tema istus kirja käes hoides sinna.

„Kas see on grahwi kiri?“ küsis Aurelie.

„Et, minu tüttar, see on üks teine kiri, mis sinule aga weel suuremat röömu saab walmistama,“ sönas prints wärisewa healega.

Imestusega waatasiwad naesterahwad printsi peale, kelle palgedelt jälle pisarad alla woolasiwad.

„Sina nutad, minu Nikanor?“ sönas tema abikaasa küsiwalt.

„Röömupisarad, minu südameke!“ sosistas prints.

„See kiri on mete pojalt!“

Kolmekordne kiljatus järgnes nende sönadele.

Kui esimene ärewus möödas oli, wõttis prints kirja ja hakkas lugema.

Rinaldo Rinaldini kirjeldas ka selles kirjas oma juhtumisi ja teatas siis, et ta printsi esimist kirja mitte kätte saanud ei ole, teise aga kätte on saanud. Röömu, mis ta seda kirja lugedes tunnud, kujutas ta kõige elawamate wärwidega ja lõpuks teatas ta weel, et ta kohe kodu ruttab.

„Mina loodan teilt kõigilt, minu armsad, andeksandmist leidma“ — oli kirja lõpp sõna sõnalt — „sest, Jumal tänatud, see on üks teine inimene, kes jälle tagasi teie kätte wahele tõttab. Minu saatuse hirmus pööre, mis iseenesestki mõista minu enese süü läbi, mind õnnelikust elust sügawasse õnnetusesse, minu kaassüüdlaste kätte wahele kihutas, täitis mind sähärduse meeleheitmise ja waluga, et ma wiimaks kõiki wihkama hakkasin ja nõnda jällegi röowliks sain. Kuid wiimaks jõudsin ma hea ja

kurja äratundmisele. Wiimaks, wiimaks tuli minu peastmise tund. Siin, Amerika randas, kus ma poolsurnult mere ääres lamasin ja sõbraliku käe läbi awitamist leidsin, tegin ma otsuseks selles uues maailmas ka üht uut elu elama hakata. Mina sain sõjameheks — soldatiks. Kartuseta waatasin ma surmale silma. Üksi kuul ei trehwonud mind — mina pidin ju weel seda lõpmata õnne äraelama — oma armsamaid jällenägema. Oh minu Jumal, see jällenägemine. Mis teeb minu poeg? Tohin ma siis tema silmade alla astuda? Saab tema minus seda pahas kuulsuses olewat röövelt Rinaldo Rinaldinit äratundma? Mis pean ma temale ütlema, millega oma eemal wiibimist wabandama? Oh, need on need kohutawad mõtted, mis minu peaaju piinawad ja jällenägemist kibedaks teha wõiksiwad, kui ma mitte loota ei tohiks, et teie, minu armsad, selle eest wististe juba muret olete kandnud, et isa häbi kaetuks jäeks. Röövlipealik Rinaldo Rinaldini on ju kogu maailmale surnud, ja üksnes prints Nikanori poeg astub teile minu isikus wastu. Jumal olgu tänatud, see nimi on mind jälle auu ñsse wiinud ja ma usun, et minu armas isa minu seda kanda saab lubama.

Aga weel ühe palwe põimin ma selle kirjasse. Kaks minu endist seltsimeest on weel minu juures. Nad on auusad sõjamehed ja mõlemad ohwitseriks saanud; ka nemad saawad Korsika priiuse eest wõitlema. Tohin ma paluda, et neid nendena wastu wõtate, kes nad praegu on? Nemad ei raatsi minust lahkuda. Nad on truuid hinged, kes minuga elada ja surra igatsewad. Mina toon nad ühes. Andeksandmist meie kõigile!

Armastud wanemad ja sina, igawesti armastud, kallis naene, mina langen waimus teile kaela ja suudan waewalt seda tundi oodata, millal Teid jällenägema saan.

Taewas kaitsegu teid kõiki, minu armsad ja kinkigu minule õndsat jällenägemise rõõmu.

Amerika ratsawäe oberst. Prints Nikanor

Prints oli seda kirja segamatalt lõpuni lugenud. Muidugi nli tema hääl tihti sügawasti liigutud ja ka naesterahwaste nuuksumine kostis sinna wahele.

See liigutus, mis kõik tundsiwad, on kergesti arusaadaw ja meie peame lähemate minutite kirjeldamist üleliigseks.

Naesterahwad läksiwad oma tubadesse, kuna prints Nikanor lossi oue peale wälja astus.

Pea kostis ka juba maantee pealt hobuste kabja plagin — need oliwad noor prints ja rüütel Leonardi.

Weel paar minutit ja mölemad ratsanikud kargasiwad lossi hoowis hobuste seljast.

Terwitamine oli südamelik.

„Minu südamelikumaks rõõmuks olen ma juba prints Flewiuse läbi kuulnud, et Teie ül. rõõmustawaid sõnumeid omast pojast olete saanud. Nõnda saab tema siis meiega Korsika priiuse eest wõitlema!“ sõnas Leonardi.

„Ja mina, auus rüütel, mina wõitlen igatahes oma isa käekõrwal!“ hüüdis Flewius waimustatult wahele.

„Kui Teie oma mõeka weel niisama hästi tarwitada oskate, noor sõber, siis ei tohi teie abi küll kogunt põlata. Kudas on, kui meie korraks jälle mõekade osawust proowikssime?“ naeratas rüütel.

„Homme, homme!“ wastas prints Nikanor. „Nüüd lähme ülesse!“

„Aga, wanaisake, eks ma tohi ikka wõitlusest osa wõtta?“ palus Flewius.

„See on selle järele, kudas sinu isa tahab, minu poeg,“ tähendas prints.

„Eks ole tõsi, meie harjutame endid enne hästi wehklemises,“ sõistas Flewius rüütlile kõrwa.

„Muidugi, minu prints!“ ütnnitas see.

Oli õhtune aeg.

Printsi perekond wiibis rõhuaias.

Prints oli oma abikaasa ja Aureliega lehtmajas aset wõtnud, kuna rüütel Leonardi Violanta käe kõrwal ja Flewius puiestikus jalutasiwad.

Noorelmehel oli liiga palju eestulewa lahingu üle pärimisi, nii et rüütlil milgil kombel wõimalik ei olnud Violantaga isiklikudest asjadest õõneleda.

Wiimaks sai rüütel temast ometi sel kombel lahti, et teda oma mõega järele saatis ja temaga wehklemise harjutust lubas pidada.

Violanta wiibis nähtawas ärewuses.

Niisamasugune näitas ka rüütli meeleolu olema.

Kuid wiimane kogus esimeseks ennast ja ütles:

„Violanta, mina olen ennast katsunud!“

Need sõnad tõiwad Violanta palgedele kõrget puna.

Ta löi filmad maha ja waikis.

„Tohin ma endi könet weel kord sealt peale hakata, kus meie wiimaks poolele jäime, kui Teie juurest lahkuma pidin? Olete Teie selle kauase aja jookful ennast läbi katsunud ja kõik läbi kaalunud?" — köneles rüütel edasi. — „Minu süda ja tundmused on endisteks jäenud. Mina palun weel kord peale wõitluse lõppu minule oma kätt anda."

„Peale wõitlust?" sõistas Violanta ühtlasi filmi maha lüües.

Rüütlist käis rõõmu joowastuse wärin läbi ja ta surus õrnalt wärisewa naesterahwa kätt.

„Meie saame wõitma, Violanta. Korsika saab waba olema ja ühes selle wabadusega tahan ma oma õnne põhjendada. — Violanta, tohin ma loota? Üksnes üksainus sõna ütelge minule, ma palun Teid kõigest südamest!"

Sel filmapilgul kuulsiwad nad ka juba Flewiust tagasi tulema.

„Ruttu, ruttu, Violanta, üksnes üksainus sõna!" kiirustas rüütel õrnalt.

Violanta löi filmad ülesse.

Flewius oli waewalt weel kaksümmend sammu eemal.

„Ja!" helises üle ta huulte.

Rüütel kumardas kiirelt tema poole, wajutas wärisewa neiu oma rinna wastu, surus ühe musu neitsilikku huultele ja sõistas:

„Armsam, tänan, tänan!"

Seal kõlas Flewiuse hääl:

„Aga, aga, härra rüütel—ja tädike, mis pean ma nägema!"

Naeratades wastas rüütel: Prints, Teie olete see esimene kellele meie saladus awalikuks ou saanud. Tädi Violanta on praegu lubanud minu abikaasaks saada."

„Aga, tädike, mis tuleb sul meeldes? Sina ei taha ju meid ometi maha jätta?" hüüdis Fewius kannatamata häälega.

„Ja mikspärast siis mitte, noor sõber. Kas Teie ei soowi siis oma wana sõbrale seda õnne, et ta ühe karske, tubli perenaese saaks!" sõnas rüütel.

Noormees wiiwitas wastusega.

„Tädike, tahad sa tõesti rüütlile minna?" tuli wiimaks üle tema huulte.

„Mina olen rüütlile oma sõna annud," wastas Violanta naeratades.

„Noh, minugi pärast, siis heitke peale abielusse!" hüüdis Flewius pool pahaselt.

„Tore, tore, seal oleks meil esimene luba juba käes!" hüüdis rüütel. „Ehk tähendab see head?"

„Aga, rüütel, nüüd hakkame meie wehklemist harjutama!"

„Kaup on kaup!" wastas see.

Pea seisiwad mölemad wehklejad wastamesi ja Flewius wehkles suure osawusega.

Wiimaks aga juhtus temale see häbemata õnnetus, et möek tal käest metsa lödud sai.

Rüütel aga rahustas pahandud noortmeest ja sõnas: „Teie wõitlete ülihästi minu wapper prints, weel mõned harjutuse tunnid ja Teie lööte oma wana meistri üle. Kuid nüüd tulge ja lausuge oma wanemate juures üks hea sõna minu ja Violanta eest!"

„Teie pilkate, rüütel!" hüüdis noormees hoawatult. „Mina aga ei kaunata pilkamist!"

Rüütel sai tõsiseks. Ta ulatas nooremeble kätt ja ütles: „Minu sõna peale et minul seda mähematki tahtmist ei olnud Teid pilgata!"

Flewius wõttis käest kinni ja ümisesis: „See oleks ka mind wäga haawanud, kui seda tõesti teinud olekste!"

See sõnum tuli prints Nikanorile ja naesterohwastele niisama ootamata kui Flewiuselegi, kui rüütel oma südame soowi awaldas.

Kuid rõõmuga sai ta wastu wõetud ja rüütlite sai Violanta käst lubatud.

* * *

Neliteistkümmend päewa oli nõnda mööda läinud.

Selle aja jooksul oli ka grahw Gastiglino sinna jõudnud, ka üks wana tuttow kes oma eest Rinaldo Rinaldinile tänu wõlgnes.

Tema oli oma sisemise tungi järele teinud ja maailmas ümberrändanud. Nüüd oli ta ühe toreda mõisa Roma lähidalt omandanud ja ta ema elas tema juures.

Nooremast wennast oli preester saanud.

Prints Nikanoril ja rüütlil Leonardil oli aga tihtilugu salajaid kõnesid ja kirjasid.

See auus wanake oli jälle oma juba ammu mahajäetud mõtte kallal, isamaad prantslastest ja genualaste käest wabastada, pead murdmas. — Tema silmas leekis nooruse tuluke ja suure igatsusega ootas ta isamaalasi tulema, niisama ka oma poega.

Esimene soow pidi weel enne täide minema, kui wiimane.

Ühel päewal sõitsiwad marhese Gianetti ja grahw Zonari üsna ootamatalt tema juure.

Wana mehe rõõm oli suur ja pea istusiwad nad lukkus uste taga ja pidasiwad aru, kudas prantslaste ja genualaste walitsust ümber lükkata.

„Kõik on kõigeparemini ette walmistud, kõrge prints," sõnas marhese Gianetti ülestõustes. „Mina olen õnnelikude teatuste tooja ja olen ainult sellepärast senini waikinud, et seda sõnumid siin kinnises ruumis Teile teadustada. Mina olen Kaglioristi. Mässajad on Senoti walitsuse sisse seadnud ja kaks ütemat käsuandjat walinud. Üks neist on wahwa grahw Paskal Paoli ja teine olete Teie, auus prints Nikanor. — Ma palun seda kirja minu käest wastu wõtta!"

Nende sõnadega andis ta printsile ühe kinnise kirja.

See awas selle ja luges, kuna teised põnewa silmadega liigutud wanakest silmas pidasiwad.

Wiimaks keeras prints jälle kirja kokku, pani selle oma ette laua peale ja tõusis tooli pealt ülesse.

„Minu armastud sõbrad ja seltsimehed. Teie näete mind sellest usaldusest liigutud olema, mis minu kui wana raugale, weel annetakse. See ei ole mitte auuahnus, waid puhas, nõrkemata isamaa armastus, mis mind seda pakumist wastuwõtma sunnib. Ja, weel üks kord tahan ma oma isamaalasi wabaduse ja õiguse eest wõitlemisele juhatada. Teie minu armas marhese peate kohe minu kirjalikku seletust saama, mida niisama kindlasti komiteele saate ära andma, kui seda kirja siin minule."

Sõbrad surusiwad wanakese kätt ja awaldasiwad tema otsuse üle suurt rõõmu niisama ka eneste lootust selle kohta, et nende ettewõte hästi korda läheb.

„Mina reisin homme hommiku Kaglioristsse tagasi, kõrge prints — — — — — — — — —"

„Ei, ei, marhese üks päew ohwerdage weel omale puhkuseks ja olge minu armas külaline!" tähendas prints.

Marhese kummardas ja wastas: „Nii kudas Teie käsite, minu prints. Mina luen ennast õnnelikuks weel mõni tund Teie juures wiibida wõima!"

„Kas Teie poeg saab ka wõitlusest osa wõtma?" küsis grahw Zonari.

„Muidugi, ja mitte üksnes tema, waid ka weel tema poeg — minu Flewius — saawad meie ridades seisma!" wastas prints. „Mina soowin ainult weel, et minu poeg juba siin oleks! Kuid weel midagi, minu sõbrad! Teie olete minu pojapoega juba tundma õpinud ja saate edaspidi weel paremini tundma. Tema on üheks rüütliks kaswanud. Tema auu on

temale kõik. Mina palun Teid, Leonardi, mitte ühegi järelmõtlemata sõnaga temale mõnda tema isast tähendama, mis teda kurwastada wõiks. Tema ei tohi ilmaski, ilmaski teada, et ta rööwlipealiku Rinaldo Rinaldini poeg on. See minu poja saladus peab tema eest igawesti saladuseks jäema."

„Aga minu armas prints, mina ei tea tõesti mitte, mis selle kohta wastama pean," sõnas rüütel Leonardi.

„Ütelge temale, et ta isa genuaslaste wastu wõidelnud on ja selle pärast isamaalt põgenema pidi ja et meie teda seni surnuks pidasime, kuni nüüd wiimaks teada saime et ta Amerikas weel elab. Antonio Nikan r on minu täiesõgusline poeg ja tema nime külges ei ole ühtki teutowad plekki. Mina usun ka, et ta ka eestulewas lahingus selle oma nimele auu ja kuulsust saab wõitma!"

„See peab sündima, minu prints," sõnas rüütel. „Ja mina pean juba õige pea seda juhatust tarwitama. Sest ma ei wõi Teile mitte salata, et prints Flewius mind juba mitmel korral oma värimistega suurde segadusesse on ajanud."

„Sellepärast minu armas rüütel, olge walwas ja ärge endid ja meid ära andke!" manitses prints.

Weel mõni asi sai läbi räägitud ja sellega oli koosolek selleks korraks lõpetud.

Nüüd hakkati suure südidusega tööle.

Prints sai ja kinnitas oma allkirjaga tuhandete kaupa kirjasid, nõnda et ta kõigist wäga wähe aega oma perekonna seas wiibida wõis.

Marhese Gianetti oli ära reisinud.

Seda enom aga harjutas Leonardi oma õpilast wehklemise kunstis, kes nüüd juba selle mõttega, et ta pea omast heast tädist ilma peab jäema, enam harjuma näitas.

Ühel päewal oliwad mõlemad suwemaja ees lagedal platsil wõitlemas.

Juba oliwad nad mitmel järgul wehkelnud ning mõlemad higised ja wäsinud. See oli näha et rüütli ütelusel tõsi taga näitas olema, sest õpilane tahtis wägise meistrit üle lüüa ja see pidi kõigest wäest tähele panema, et ta mitte milgil kombel ei ekksiks, mille tagajärjel ta tingimata oleks pidanud kautama.

Oli näha et kumbgi kogu oma jõudu ja osawust kokku wõtis, et teist üle saada.

Wehklemise tuhinas ei olnud nad koguni tähele pannud, et kolm wõerast ratsanikku õue peale oliwad sõitnud kes imestusega osawaid wehklejaid silmitsesiwad.

Korraga kargas üks nendest kolmest ratsanikust sadulast, astus oma mõegaga wehklejate wahele ja hüüdis:

„Pidage rahu, auusad härrad!"

Imestades laskstiwad wõitlejad omad mõegad langeda.

Aga waewalt oli rüütel üht pilku selle wõera ohwitseri peale heitnud, kui ta mõega kõrwale wiskas ja suure rõõmuga hüüdis:

„Kuidas, näen ma õieti. Teie olete see — — minu prints?"

Kuid wõeras ei kuulnud seda.

Tema silmad wiibistiwad liikumatalt nooremehe peal.

Korraga tormas ta Flewiuse juure ja hüüdis, kuna pisarad tema habemes palgeid mööda alla ereresiwad:

„Noormees, sina oled minu poeg! Keegi teine ei oskaks sinu wanaduses nii ohawalt mõegaga ümber käia kui minu poeg!"

„Isa, Teie olete minu isa!" hüüdis Flewius ja langes Rinaldo kätte wahele.

Waikides surus see oma poega südame wastu.

Mõlemad ratsanikud oliwad ka sadulast karanud ja waatasiwad jõugawa liigutusega seda armast pilti.

Rinaldo waatas rõõmu jowastusega nooremehele silma sisse tõmmas teda jälle oma rinna wastu ja esimene isa suuandmine põles Flewiuse huultel.

Kes suudab niisuguse jõllenägemise rõõmu kirjeldada!?

Kõik tema armsad kaisutasiwad korda mööda teda. Kõikide tundmused oliwad seda wõrt wägewad, et üksnes õhkamisi ja taasi nuuksumisi kuulda oli. Kus pidi ka hing need sõnad wõtma, mis tema tundmusi kujutanud oleksiwad!

Alles tuas wiibides peasesiwad õnnelikude keelepaelad lohti.

See tund tasus Rinaldo õnnetumat elu ja andis talle julgust õnneliku tulewiku peale loota.

Küll oli kõikidel rängaks koormaks, et nad jälle leitud tema poja juuresolekul mitte mõõdaläinud aegadest kõneleda ei tohtinud; ja Rinaldo tundis weel kord, missuguste eluteed tema oma tormilise loomuse tõttu noorusest oli kõndinud.

Oma armastud Aurelie jalge eite oleks ta langeda tahtnud, et andeks andmist paluda. Rängad, rängad, oliwad ka need jällenägemise tunnid.

Kuid wiimaks, wiimaks oliwad mõlemad abikaasad üksi.

Pisarsilmil põlwitas Rinaldo õnneliku Aurelie ees.

Kuidas woolasiwad nüüd sõnad tema huultelt, kudas räägis ta nüüd kõik oma südame pealt ja kui palawalt põles seda armastuse, andeksandmise ja õnne suuandmine tema huultel.

Kolmeteistkümnes peatükk.

Lõpp.

Missugune elu nüüd prints Nikanori perekonnas algas, seda wõime omale kergelt ette kujutada.

Flewius waatas tasase auukartusega oma isa peale, kes Washingtoni käe all Amerikas wõidelnud ja omale auu ja kuulsust wõitnud oli. Ta põles igatsuses eestulewas lahingus isa körwal wõideldes ka omale wõidu pärga teenida.

Missuguse himuga ei kuulanud ta mitte lahinga juhtumisi, mida Rinaldo jutustas!

Tema himu ei saanud neid kuulates ilmaski otsa ja ikka körgemale tõusis tema auustamine isa wastu.

Grahw Gastiglino oli mõni päew peale Rinaldo kodujõudmist äraeisinud.

Wõis ta ja omati oma emale eneste heategija üle häid sõnumeid kuulutada,

Mõlema Rinaldo seltsimeeste, Tinthio ja Alwonso, peale waadati, kui rüütlite Tintsinetto ja Alfonosta peale kunagi.

Mõlemad oliwad Amerikas ohwitseri auukraadini tõusnud.

Kui ka praegune õnn Rinaldo meelt ja tundmust wangis pidas, siiski huwitas teda ka eestulew wõitlus ja mitmed tunnid päewas töötas ta oma isaga.

Tema abikaasa Aurelie waatas selle Antonio, kudas Rinaldo nüüd nimetud sai, ettewõtte peale kartliku südamega; aga ta ei suutnud seda palwet, mis tal südame peal oli, temale mitte ette kanda. Wiimaks aga sai ta selleks Flewiuse läbi põhjust.

Nad wiibisiwad nimelt kord puiestikus kus Flewius Rinaldo ja tema abikaasa filmade all Leonardiga wehtlemise harjutust pidas.

Aurelie filmitses wõitlejaid kartlikude pilkudega, kuna Rinaldo filmad rõõmust ja imestusest särasiwad.

Üks sügaw õhkamine Aurelie rinnust äratas Rinaldot tema waatlemisest.

Oma murega pööras ta abikaasa poole ja ütles:

„Sa õhkad, minu kallim, piinawad sind rängad mõtted?"

„Ei, ei, minu Antonio. Aga see meie Antonio wõitluse

kirg paneb mind kartma! Mina kardan et tema julgus eestulewas lahingus temale hukatuseks saab olema.

Rinaldo katsus selle wastu waielda.

Kuid Aurelie köneles edasi:

„Ja ka sind, minu armsam, tahaksin ma paluda wöitlusest eemale hoida!"

„Kallike — Aurelie — seda sa ometi ei wöi ju soowida, et meie käed süles realt waatakstme, kuna meie wanaisa nooruse waimustusega wöitlusse ruttab? Ei, ei, see ei wöi sinu tösine möte olla!"

Aurelie surus oma tundmused ja aimamised alla.

Neid sönu ei wötnud ta aga mitte tagasi ja nönda sai otsustud naesterahwaid söjaplatsi läheduesse kaasa wötta.

Mässu säde, mis juba ammu tuha all leegitsenud oli hakkas nüüd heleda leekidena löömama.

Genualased aga lugesiwad endid täitsa kindlaks ja pilkasiwad iga hoiatust, mis nende körwu kostis, nönda et nad isegi kindluse wägesi ei suurendanud.

Oliwad nad ju ometi kord Korsiklasi alla röhunud, kudas wöiksiwad nad mötelda, et röhutud rahwas weel kord oma pead julgeb tösta, et seda pealesunnitud walitsust oma öladelt wisata.

See aga oli nendele hukatuseks ja liig hilja pidiwad nad aru saama, kui kergemeelselt nad toimetanud oliwad.

Prints Nikanor ja grahw Paskal Paoli saatsiwad üleskutseid ja lendlehti rahwa sekka ja kutsusiwad neid ühisele wastuhakkamisele.

Tuhanded auusad Korsiklased owaldasiwad oma nöusolemist.

Tuhanded ja jälle tuhanded woolasiwad kokku ja astusiwad lipu alla, et Korsika wabaduse eest wöidelda.

See wastuhakkamine töusis nii hägeda kiirusega nii wägewa körguseni, et genualased nüüd muidugi seda enom wähese werewalamisega alla suruda poleks suutnud.

Niisama kiirelt tuli ka esimene wöitlus.

Prins Nikanor reisis omakstega söjawäe peakorteli.

Aurelie ja Violanta tungisiwad wägise kaasa.

Üksnes Frantsiska jäi kodu.

Mähärduse waimustusega Rinaldo Rinaldini oma isa ja pojaga selles wöitlusesse tormas, seda wöib kergesti arwata.

Kui ta ka Aurelie wastu mitte ühe sönagagi selleſt hädaohust

ei awaldanud, millele ta wastu tormas, siiski oli ta enne ära söitu oma emaga selle üle pikemalt läbi rääkinud.

Tema oli oma emale seletanud, et ta oma saatuse Jumala hooleks andwat.

Peaks ta langema, noh siis wötaks ta seda oma möödaläinud elu palgaks.

Tuleks ta aga önnelikult kodu, siis arwab ta omale suurt suustust teeninud olema, nii et ta julgelt wahwa Korsiklaste seas elada wöib.

Ema önnistusega söitis ta wöitlusele.

Kui ta peakorteli jöudis, wiis prints teda grahw Paskal Paoli ette.

„Mina töin ühs ohwitseri kaasa, kes nende mölemi rüütliga Amerikas suure wapruseega wöidelnud, omale kuuldsust obersti auu teeninud on. Seni soowin aga mina weel Teile tema nime nimetamata jätta, aga ma seisan selle eest, et ta esimeses lahingus minu sõna lunastab ja ennast niisuguse mehena üles näitab, kellena ma teda Teile tutwustanud olen."

„Olge terwe tulemast, armas rüütel" — tähendas grahw Paskal Paoli — „kui Teie prints Nikanor soowitab, siis ei ole muud enam waja. Mina nimetan Teid sellega 89 rügementi juhatajaks!"

„Wabandage, grahw Paskal, et ma Teie pakkumist esialgul tagasilükkama olen sunnitud," wastas Rinaldo." Teie ei tunne mind weel, laste mind esmalt ühes lahingus kaasa wöidelda ja siis andke mulle niisugune amet, mille wäärt mind arwate olema. Mina palun Teid, lubage mind Prints Nikanori käsu ja juhatuse all wöidelda. Sedasama palwet kannan ma ka nende kahe minu saatja ja sõbra eest ette. Tahate Teie seda täita?"

„Rüütel, Teie ei ole auahne ja see on juba tähenduseks, et prints Nikanor mitte liig palju Teist rääkinud ei ole. Teie peate igal tingimisel üks tubli mees olema. Mina täidan Teie palwet kui Prints Nikanor niisama sellega nõus peaks olema."

Prints Nikanor oli tema poja üles astumine liigutanud.

Ta andis tale kätt ja ütles:

„Mina tunnen ennast palju kindlam oliwat, kui ma niisugust meest oma kõrwal tean wiibima ja ma wöin üksnes Teid, grahw Paskal, selle wäärtuse eest tänada!„

Mölemad juhatajad pigistasiwad siis tummalt kätt.

Mõne päewa pärast läks wõitlus lahti.

Printsi osawuse ja grahw Paskal Paoli wapruse tõttu, läks truuidel ja waimustatudel Korsikalastel peagi õnneks waenlast lüüa ja genulaasi ja nende abimehi prantslasi taganema sundida.

Korsikalased, keda uhke ja halastamata wägiwallawalitsus, mis genualased nende üle pidasiwad, kangema wihani oli äritanud, ajasiwad põgenejaid sähärduse südilusega taga, et lühikese aja jooksul peaaegu pool saart juba wabastud oli.

Rinaldo oli oma sõna lunastanud.

Ta juhatas rügementi ja tema poeg Flewius wõitleja na ohwitserina Tsintsinnetto ja Alfonosta kõrwal tema käsu all.

Wõitlus sundis Korsikali saare walitsust sisse seadma.

Nad jõudsiwad otsusele üht meest walida, kille käes ülemjuhatus saare asjus oliks.

Kampo Laro oli see linn, kus walimine pidi ettewõetud saama.

Waba taewa alla oli laudadest kõrgem koht ehitud.

Seal pidi walimine korda saadetama.

Suur raawahulk täitis tacu platsi.

Pea pea külges linni seisiwad waimustatud saare elanikud.

Weel enne kui walimine algas, kõlas waljult ja rõõmsalt prints Nikanori nimi.

See hõbejuuksline, tugew wanake, kes Korsikaste wabaduse eest juba nii palju kannatama oli pidanud, pidi piiramata rõõmuga käsuandja saama.

Tema poole waatasiwad tuhanded silmad.

Tema poolt lootsiwad tuhanded südamed isamaa wabadust ja õnne.

Kui ta grahw Paskal Paoliga nähtawale ilmus kõlas tormlik rõõmuhõiskamine.

Lähemal minutil oli ta sõjameestest ümberpiiratud, kes teda õladele tõstsiwad ja kõnetoolile kandsiwad.

Prints Nikanor palus rahwast rahuliseks jäeda.

Ja niisama tormlik, kui ärawus rahwa seas oli olnud, niisama waikseks ja rahuliseks jäi korraga rahwa hulk.

Kõikide silmad wiibisiwad auuwäärt wanakese peal.

Prints Nikanor algas:

„Mina terwitan Teid kõiki südamiiku rõõmuga, auustatud sõbrad ja isamaalased, mina terwitan teid meie maha rõhutud isamaa nimel. Suure rõõmuga on see mind täitnud, et minule mind oma kindral-kapteniks walimisega suurt auu üles näitasite.

Mina awaldan teile selle eest oma südameliku tänu. See oleks minule kõige suuremaks õnneks sõhärduse wapra rahwa juhataja olla. Aga just see suur usaldus, mis teie minu wastu üles näitasite, lubab mind teie pakkumist tagasi lükkata. Minu jõud ei ole enam selle suure üles ande kohane. Mina tahan küll aidata ja nõu anda, kus iganes wõin, aga muud mitte. Usaldate teie nüüd kord juba mind, siis palun ma kõike minu nõu sellel tähtsal tunnil usaldades wastu ja walige üht teist kohasemat meest minu asemele. Seal seisab see mees, kes teie lootusi täitma ja teid priiusele wiima saab. Grahw Paskal Paoli on see õige mees. Tema olgu meie kindral-kapten! Ülesse, ülesse, waprad Korsiklased, wahwad, armsad wennad, astugem tema järele. Üksi tema wõib ja saab meie isamaad puhastama ja meid priiusele wiima. Meie lipukiri olugu: Korsika ja Paoli!"

Tormlik kiiduawaldus järgnes auusa wanakese könele. —

Kõik saiwad printsi kõne sügawat tõest aru ja rõõmu hõiskamine ei tahtnud lõppeda.

Prints Nikanor seisis nüüd jälle rahwa hulkas noore grahw Paskal Paoli kõrwal.

Seal tõusis ja kaswas see ühehäälelline hüüd:

„Grahw Paskal Paoli olgu meie kindral-kapten!"

Prints Nikanoril läks wiimaks korda wahwat grahwi sundida könetoolile astuma.

Paoli wõttis wastu ja peagi oli tegelikult näha, kui õieti prints ette äranäinud oli.

* * *

Nõada jõudsiwad kewade ja suwi mööda ja juba oli sügise kätte jõudnud, aga ikka weel wältas wõitlus.

Prantsuse ja genualaste walitsused oliwad sõjawäge juure saatnud ja lähemal ajal pidi otsustaw lahing lõõdud saama.

Rinaldo elas üli õnnelikku elu. —

Kui kohus teda mitte wõitlusele ei sundinud, siis wiibis ta pojaga oma abikaasa Aurelie juures, kes alati Violantaga lahingu wälja läheduses wiibis.

Jälle on nad üheskoos.

Königineks oli sel korral oodataw otsustaw lahing ja Aurelie wiibis selle tõttu iseäralises ärewuses.

Rüütel Leonardi oli Violantaga, Flewius Tsinthio ja Alwonsoga wälja jalutama läinud.

Aurelie istus waikides Rinaldo kõrwal, kes oma käe tema piha ümber oli pannud, kuna prints rahutumalt edasi tagasi sammus.

Keegi ei rääkinud.

Seal kumardas Rinaldo ja suudles oma naise walget otsaesist.

Aurelie aga hakkas mõlemi kätega tema kaela ümbert kinni ja sosistas: „Minu armsam, ma kardan kangesti, jäe minu juure ja ära mine jälle wõitlusesse, wähemalt mitte selle lahingusse!"

„Armsam, ära lase niisuguseid tumedaid mõtteid oma üle wõimust wõtta. Nüüd on meie õnne päike tõusnud ja kurjal saatusel ei ole enam minu üle wõimust. Mina teen, see wõitlus saab minule auuks ja õnnistuseks olema!" sõnas Rinaldo.

Kuid Aurelie ei lasknud ennast rahustada.

„Onu," sõnas ta, „kas ei oleks wõimalik, et minu abikaas eestulewaest wõitlusest ei tarwitaks osa wõtta?"

Prints Nikanori nägu läi pahaseks ja tõsiselt wastas ta:

„Aga Aurelie, kudas wõid sa niisugust küsimust mulle üleüldse ette panna. Isamaa tarwitab meid nimelt eestulewas lahingus kõige kibedamini. See on üks otsustaw lahing. Selle wõidu külges seisab meie saatus. Mina ei tahaks miski hinna eest sellest wõitlusest puududa!"

Aurelie õhkas ja pisarad tuliwad tal silmi.

Rinaldo surus teda õrnalt oma rinna wastu ja ütles:

„Armsam, mina kautalsin jälle oma auu ja nime, kui tagasi peaksin astuma."

„Antonio, ma nägin minewal öö kohutawat unenägu!" sosistas Aurelie.

Aga prints oli seda sõnat kuulnud.

Pahase häälega sõnas ta:

„Aurelie, oled sa uuesti lapseks jäenud? Tahad sa meid oma haiglase ettekujutusega rahutumaks teha, wõi koguni meid kohuse täitmiselt ahwatleda? Ma palun sind, jäta need haiglased aimamised ja näita ennast jälle tubli ja wahwa sõjamehe julge naesena üles!"

Aurelie kattis oma nägu taskurätikuga ja nuttis.

Prints astus pahandatult tuast wälja.

Rinaldo aga trööstis oma abikaasat ja tal läks ka korda teda pisut waigistada.

Wacwalt oli prints tuppa tagasi tulnud, kui ta käskjala läbi sõjawäe peakorterisse kutsutud sai.

Seal teatas temale adjudant, et luurajad teatanud, et waenlane oma wõgesid koguda ja siin pealahingut pidada tahta.

Alles järgmisel hommikul tuli prints tagasi ja kuulutas, et wõitlus homme saada algama.

Loss, kus Aurelie elas, oli kõrwalises, warjatud nurkas ja arwata oli, et ta wõitlusest puutumata saab jäema.

Nönda jäi siis Aurelie losß.

Jumalaga jätmine oli seekord rusuw.

Aurelie ei tahtnud koguni Rinaldost lahkuda ja ka see tundis nüüd üht iseäralist tundmust.

Kuid see pidi kord nii olema — ja nönda see ka sündis.

Nuttes langes Aurelie sohwa peale, kuna Rinaldo wälja tormas.

Weel ei olnud päike tõusnud, kui sõjapasunad juba hüüdma hakkasiwad.

Waenlane oli walmis wõitlusele.

Ka kindral-kapteni ettewalmistused oliwad kordas.

Hobused hirnusiwad, suurtükka weeti sinna tänna ja trummid põrisesiwad.

See oli uimastaw müra.

Weel kattis tihe udulinik tõuswat päikest, kui marshimiseks käsku anti.

Pikkamisi liikusiwad wäesalgad edasi.

Seal anti peatamiseks signali.

Sõjamehed wõisiwad nüüd juba selgesti waenlast silmata.

Tekkis rusuw wabeaeg.

Igaüks pigistas tahtmatalt kõwemini püssi käes.

Praginal sõitsiwad suurtükid seisupaikadele,

Järsku raksus esimene ühendud pauk.

Wõitlus oli alganud.

Weel lühikest aega mürtsusiwad suurtükid.

Seal sai torraga pealetormamiseks käsku antud.

Wägede hulgad langesiwad üks teise kallale.

Prints Nikanor juhatas pahemat tiiwa.

Kogu waenlase wägi tormas selle peale ja hirmus wõitlus algas.

Wihaksaga tormasiwad waenlased peale.

Weri woolas ojadena, aga Korsiklased seisiwad kui müür.

Iga aur sai kohe täidetud ja asjata oli waenlase püüdmine seda kangelaste rida läbi murda.

Küll oli see waenlase poolt hästi wäljamõeldud, et nad kogu oma wäega ühe waenlase oja peale langesiwad; aga Korsiklaste wastupanemine ajas nende plaani nurja ja sai neile hukatuseks.

Grahw Paoli tõttas appi ja tungis külje pealt ja seljatagant waenlase kallale.

See manööwer andis lõpu otsuse.

Genuaslaste riad lõiwad lahku.

Korsiklased tormasiwad bajonetidega edasi.

Waenlane wankus ja — põgenes.
Korsiklased oliwad wõitnud.

* * *

Selle wõidurikka wõitluse järele on mõned tunnid mööda läinud.

Prints Nikanor ja grahw Paoli istuwad ühes teiste ohwitseridega suures telkis.

Kõik oliwad wõidu üle rõõmsad ja waimustud.

Seal astub üks adjutant sisse ja teatab, et rüütel Tsintsinetto prints Nikanoriga rääkida soowib.

Prints kargab ülesse.

Ta aimab et head sõnumit ei saa, sest ta ei ole weel seni oma poega näinud.

Tsintsinetto astub sisse.

Prints ruttab temale wastu.

„Könelege minule warjamata tõtt, rüütel, mis sündinud?" hüüab ta käskjalale wastu.

See sosistas taja mõne sõna.

„Ja kus on Flewius?"

„Leutenant Flewius on terwe. Mina saatsin ka temale juba sõnumit," wastas Tsintsinetto.

„Kudas, siis peate Teie seda haawa kardetawaks?" küsis prints.

Tema ei saanud selle küsimuse peale ühtki wastust.

Aga Tsintsinetto märjad silmad ütlesiwad temale rohkem.

Kiirelt astub ta kindral-kapteni juure ja köneleb sellega mõne sõna.

See surub tema kätt.

Prints Nikanor tormab telgist wälja pea kihutab ta Tsintsinettoga lossi poole, kus Aurelie wiibib.

Lühikese ajaga on nad eesmärgil.

Hägedalt kargawad nad sadulast ja ruttawad tuppa.

Seal leiawad nad saali ukse eest rüütleid Leonardit ja Alfonostat.

„Mis teeb haawatu? On kuul wälja wõetud?" hüüab prints hägedalt.

„Kuul on wäljas — — aga haaw on elukardetaw," wastas Alfonosta.

„Mis ütles arst?" küsis prints.

„Prints, Teie poeg elab üksnes weel mõned tunnid," wastas see.

„Jumala tahtmine sündigu!" sosistas prints ja astub taja haigetua poole.

Rinaldo Rinaldini lamab woodis.

Aurelie ja Violanta pölwitawad woodi ääres ja nutawad tasakesti.

Prints astub ligemale.

Pisarad purtskawad tema silmist, kui ta kahwatanud nägu silmab mille peale surm juba oma pitsati wajutanud.

Rinaldo sirutas temale oma käe wastu.

„Isa," ütleb ta tasase healega, „see weri minu haawadest peseb minu üleastumeseid. Jumal on armulik, mina loodan tema käest armu leidma."

Seal kargas Aurelie üles ja langes onu rinna najale.

Rinaldo aga ulatas temale teise käe wastu ja köneles edasi.

„Palu, palu, minu armastud Aurelie, sinu palwe awitab mind öndsa rahule. Elage hästi, minu armsad. Nii on hea. Armsal Jumalal on head mötted meiega — — minuga!" —

Silmad wajusiwad kinni, aga üks önnis naeratus lehwis surija näu peal.

Kutsuge minu sõbrad!" ümises ta tasa — ja siis — „minu poeg!"

Tsintsinetto ja Alfonosta saiwad kutsutud.

Mölemad mehed nutsiwad kui wäetimad lapsed kui nad oma endist pealikut surma ligidal nägiwad wiibima.

„Ärge muretsege, minu truuid eluseltsilised. Minul on hea, ma lähen ühe paremale elule wastu. Minu patt on minult wöetud — kas ma ei ole mitte önnelik? Isa — naene — ja sõbrad seisawad minu surmawoodi ümber, ja pea — pea saan ma weel oma poega — — nägema — — ja — — önnistada wöima" — lõpetas Rinaldo nõrga häälega.

Sel silmapilgul astus ka Flewius preestriga tuppa.

Nooremehe walu oli südant lõhestaw, kui ta oma isa suremas nägi.

Sügawa waluga langes ta woodi ette pölwili.

Rinaldo Rinaldini tõstis oma käe ja pani nooremehe pea peale.

„Flewius, minu poeg, mina önnistan sind," sosistas ta kustuwa healega, awas weel kord silmad ja waatas kaua südamlikult oma poja peale. Siis katsusiwad need kustuwad hingetähed weel kord armsamaid ülewaadata, armas naeratus lautas ennast üle surija näu, silmad wajusiwad kinni, hing läi peatama ja lahetseja ja walgustatud endise röwlipealiku Rinaldo Rinaldini hing lahkus preestri palwete saatel maapealsest kehast ja läks taewasse, igawestesse rahukodadesse.

Sügawa waluga langes ta woodi ette põlwili.
Rinaldo Rinaldini tõstis oma käe ja pani nooremehe pea peale.
„Flewius, minu poeg, mina õnnistan sind,“ sosistas ta kustuwa häälega.